

Herbert L. Colston, *How Language Makes Meaning: Embodiment and Conjoined Antonymy*, Cambridge University Press, 2019.

Knjiga *How Language Makes Meaning: Embodiment and Conjoined Antonymy* autora Herberta Colstona prvi puta je izdana godine 2019., a svoj prvi meki uvez doživjela je 2022. Naslov knjige navodi čitatelja na pomisao da su utjelovljenje (*embodiment*) i sijamska antonimija (*conjoined antonymy* – termin koji autor uvodi u ranijoj knjizi u kojoj se bavi jezičnim značenjem i ironijom, i kojim opisuje suprotne pojmove koji ne mogu opstojati jedan bez drugoga) nekako posebno istaknuti fenomeni u tvorbi jezičnoga značenja. Međutim, pravo značenje ovog naslova o značenju tek postaje jasno ulaskom u okrilje teksta i poglavlja koja slijede.

Knjiga je podijeljena u deset poglavlja, svako s nekoliko potpoglavlja vrlo kreativnih naslova i podnaslova. Na prvi pogled, sadržaj ne otkriva glavnu ideju knjige, pa je doista važno da čitatelj s čitanjem krene od samoga početka. No, čitanje često suhoparnih dijelova znanstvenih knjiga poput predgovora i zahvala u ovom slučaju postaje poprilično zabavno iskustvo, budući da autor oplemenjuje tekst humorom, zadržavajući pritom razinu znanstvenoga promišljanja teme i uporabu uvriježene jezikoslovne terminologije.

Autor već u predgovoru kroz metaforu klavirske glazbe otkriva svoj pogled na jezik kao sustav komunikacije i na značenje kao njegovu temeljnu odrednicu. Jezični sustav je u svim svojim razinama, od fonema do diskursa, uključen u značenje, ali i *vice versa*. Čak i u zahvali autor piše o temi knjige i donekle rasvjetljava naslov. Njegovo polazište je razumijevanje jezika kao sustava poput okoliša. Rabeći metaforu Velikog koraljnog grebena autor nastoji ilustrirati da svaki dio jezika utječe na svaki njegov drugi dio, da su svi dijelovi međusobno usko povezani i da ne mogu djelovati u ostvarenju svoje primarne funkcije (iskaza jezičnoga značenja) nikako drugačije nego kada su zajedno. Baš poput ekosustava. Čak i naoko suprotne pojavnosti zapravo djeluju komplementarno. Uz tako ilustriranu suprotnost, autor se osvrće i na utjelovljenje, i to terminom utjelovljene simulacije (*embodied simulation*), koja se odnosi na ljudsku sposobnost osjeta i proživljavanja značenja nekog iskaza čak i u odsustvu izravnog tjelesnog iskustva (npr. ako nam netko govori o mirisu ruže ili trčanju, mi možemo zamisliti taj miris ili tu aktivnost putem znanja i iskustva vezanog uz same lekseme iako u tom trenutku nužno ne osjetimo miris ruže, niti trčimo). Dakle, jezično značenje ovisi o tzv. objektivnom (*objective*) jezičnom značenju (onom koje govornici neke jezične zajednice dijele, a koje bismo u lingvistici zvali i primarnim značenjem) i o utjelovljenim simulacijama koje to značenje potiču, ali i iz kojega same proizlaze.

Glavna ideja knjige postaje jasna u prvome poglavlju naslovljenome *The Coin Toss* (hr. Bacanje novčića) u kojemu se autor bavi jezičnim značenjem kao proizvodom jezika u uporabi, i to s naglaskom na arbitrarnosti jezičnih jedinica da prenose

neko značenje. Autor naglašava da je način na koji jezik kao sustav prenosi značenje najbolje gledati kao ravnotežu između dvaju setova sastavnica koje su istovremeno i suprotne (*opposite*) i međuovisne (*codependent*). S jedne strane stoji jezični sustav koji predstavlja jasnu svezu između jezičnih jedinica svih razina i njihovih semantičkih, sintaktičkih i simboličkih uloga. Ta strana je prema autoru glava (*heads*) novčića koji se baca. Glava stoji kao ostvarena funkcija jezika u uporabi da prenese značenje, tj. predstavlja uspješnu komunikaciju temeljenu na semantičkim, sintaktičkim i simboličkim ulogama jezičnih jedinica sustava. S druge strane novčića je rep (*tails*) za koji autor ističe da na neki način predstavlja čistu suprotnost glavi. Rep predstavlja neuspješnu komunikaciju unatoč tome što se jezik u uporabi temeljio na zajedničkom znanju i usvojenosti semantičkih, sintaktičkih i simboličkih uloga njegovih jedinica. Autor se pita zašto ponekad dolazi ne uspješne komunikacije među govornicima, tj. do ne-prijenosa značenja, iako govornici dijele objektivno jezično značenje? Autor smatra da je ta strana jezika u uporabi zanemarena u istraživanjima jezičnoga značenja, a da bi upravo ona mogla rasvijetliti mnogo toga vezanog uz prirodu jezika kao sustava za prijenos značenja. I upravo u ovoj suprotnosti između glave i repa, tj. između uspješnog i neuspješnog prijenosa jezičnoga značenja u komunikaciji leži objašnjenje naslova knjige – uspješna i neuspješna komunikacija polaze od zajedničkog utjelovljenog (ili simuliranog) iskustva, a koja će se od te dvije komunikacije ostvariti (hoće li ili neće doći do uspješnog prijenosa značenja) jednako je predvidljivo kao i bacanje novčića.

Ovu ideju o uspješnosti i neuspješnosti prijenosa jezičnoga značenja autor razrađuje kroz sljedeća poglavlja, i to osobito od drugog do sedmog poglavlja, u kojima predstavlja ideju kako osim već utvrđene međuovisnosti semantičkog, sintaktičkog i simboličnog, na jezično značenje utječu i drugi čimbenici, i to uvijek oni koji proizlaze iz ljudskoga uma koji se svakodnevno susreće s jezičnim sustavom kako bi komunicirao. Tako u drugome poglavlju naslovljenome *Deviance* (otklon) autor promišlja komunikacijske situacije u kojima dolazi do otklona od uobičajenih, konvencionaliziranih jezičnih obrazaca koji omogućuje značenje.

U trećemu poglavlju naslovljenome *Omission* (Izostavljanje) autor se osvrće na namjerne otklone od uobičajenih jezičnih obrazaca i kakvo značenje ti namjerni otkloni mogu nositi. Zatim se u četvrtome poglavlju naslovljenome *Imprecision* (Nepreciznost) autor dotiče namjernih nepreciznosti u jezičnoj komunikaciji kojima govornici pribjegavaju kako bi modificirali značenje. U petom poglavlju naslovljenome *Indirectness* (Neizravnost) autor govori o još specifičnijim slučajevima značenja koje je upakirano u konvencionaliziranu formu, ali ne nosi izravno značenje povezano s tom formom. Ova se misao nastavlja u šestome poglavlju naslovljenome *Figurativeness* (Figurativnost) koje se bavi metaforičnim značenjem. Autor se zatim osvrće na tzv. jezičnu igru (*language play*) u sedmom poglavlju u kojemu nastavlja raspravu o slučajevima namjernoga otklona od konvencionaliziranih obrazaca jezičnoga značenja.

Nakon ovih poglavlja autor se u osmom poglavlju naslovljenom *THE Social Media* (Društvena mreža) odmiče od jezika i raspravu o značenju seli u domenu ljudskog mozga, i to zato jer smatra (a brojnim primjerima iz znanstvene literature i potkrjepljuje) da ljudski mozak ima prirodene procese za društvenost, koja je ovdje predstavljena i kao razlog zbog kojega uopće imamo jezik kao takav. Ti su procesi društvenosti u devetome poglavlju naslovljenome *The Art of Language* (Umjetnost jezika) dovedeni u izravnu spregu s onim konvencionalnim što o jeziku znamo, s njegovim semantičkim, sintaktičkim i simboličnim značajkama. U posljednjem desetom poglavlju, naslovljenom *The End Game* (Završnica), autor nastoji povezati jezična i društvena istraživanja u neraskidivu cjelinu. Smatra i zagovara da jedino ako sagledamo obje strane možemo doista razumjeti zašto jezik jest ovakav kakav jest i zašto jezično – i šire komunikacijsko – značenje ne uključuje samo uobičajene obrasce jezičnoga ponašanja, nego i uvelike uključuje različite oblike odmak i otklona od tih ustaljenih obrazaca. Upravo se u tim otklonima, slučajnima ili namjernima, nalazi mnoštvo važnih značajki jezičnoga ponašanja. Autor ističe da su ustaljeni obrasci i odmak od njih upravo ta sijamska antonimija (*conjoined antonymy*) iz naslova knjige te da bez nje uopće ne bi bilo jezičnoga značenja. Konvencija i istovremeni odmak od nje čine jezično značenje mogućim. Na tu pomalo provokativnu (namjerno, čini mi se) misao autor niže potencijalne rukavce za buduća istraživanja, i to ne samo s obzirom na temu, nego i s obzirom na različite teorijske okvire i istraživačke metode koji bi mogli biti od koristi istraživaču jezičnoga značenja.

Na nešto više od dvjesto i pedeset stranica teksta, autor predstavlja ideju zanimljivu iz perspektive jezikoslovlja, i to osobito onoga koje zagovara vezanost jezika uz njegov društveno–kulturni kontekst. Rabeći opsežnu i relevantnu znanstvenu literaturu predstavljenu na sažet i zanimljiv način, uspijeva potkrijepiti svoju ideju dokazima čak i ako se čitatelj ne bi uvijek s njom složio. U tekstu koji sadrži stručnu terminologiju, a ipak njome nije opterećen, autor jasno predstavlja znanstvenu misao relevantnu za svakog tko se smatra istraživačem jezičnoga značenja.

Janja Čulig Suknaić